

נאום ליום השואה

ניצולים יקרים, שר החינוך מר נפתלי בנט, אלוף במיל' דורון אלמוג, יו"ר משואה פרופ' יצחק קשתי, מכובדיי כולכם.

באפריל 2015 ביקרתי את מפקדת צבא ארה"ב באירופה. בדרכי משדה התעופה של פרנקפורט, שם נחתי, לשטוטגרט - משכנה של המפקדה, עברתי בכפר קטן ששמו גאו קניגס הופן, כפר בו נולדה סבתי, ובו אבי גדל בילדותו. זהו כפר ייחודי, ובו מוזיאון לקהילה היהודית העתיקה של הכפר. נכנסתי לבית הכנסת של הכפר, כיום משכנו של המוזיאון, ומולי תמונה, ובתמונה בני משפחתי שנספו בשואה. התרגשתי מאוד, וסיירתי במוזיאון שעה ארוכה. ביציאה נתבקשתי לכתוב דבר מה בספר האורחים, וכך עשיתי פעמיים: בפעם הראשונה כתבתי בדף משלי, ובפעם השנייה הוספתי על דבריו של אבי, עליו השלום, שביקר במוזיאון זה בשנת 2001. ברצוני להקריא לכם את הדברים שכתבתי לאבי. "אבי היקר! בחלוף 14 שנים נוספות באתי לכאן כסגן הרמטכ"ל של צה"ל לכבד את זכרך וזכר כל בני משפחתנו, שנרצחו באכזריות נוראה על-ידי הנאצים ועוזריהם. אני יודע כד כמה עסקת כל חיך בבנייה וביצירה, ומעולם לא נתת לרגשי נקם לעוורך. באהבה ובהערכה עצומה", וחתמתי את שמי. ועם מסר זה, של בנייה ויצירה, באתי וכתבתי את הדברים הבאים.

השואה, בעיניי, חייבת להביא אותנו להרהורים עמוקים בדבר טיבו של האדם, גם כשאדם זה הוא אנו עצמנו; היא צריכה להביא אותנו להרהורים מעמיקים בדבר אחריותה של מנהיגות, ובדבר איכותה של חברה, והיא חייבת להוביל אותנו לחשיבה יסודית, על איך אנו - כאן ועכשיו - נוהגים בגר, ביתום ובאלמנה, ובאלו שדומים להם. השואה חייבת להוביל אותנו לחשיבה אודות חיינו הציבוריים, ועוד יותר מכך, היא חייבת להוביל את כל מי שיכול - ולא רק את מי שרוצה - לשאת באחריות ציבורית. כי אם יש משהו שמפחיד אותי בזיכרון השואה, הוא זיהוי תהליכים מעוררי חלחלה שהתרחשו באירופה בכלל, ובגרמניה בפרט, אז לפני 70, 80 ו-90 שנה, ומציאת עדות להם כאן בקרבנו, היום, ב-2016.

הרי אין יותר קל ופשוט מלשנא את הזר. אין יותר קל ופשוט מלעורר חרדות ומלהלך אימים. אין יותר קל ופשוט מהתבהמות, התקרנפות והתחסדות.

ביום השואה ראוי לדון ביכולתנו שלנו לעקור מקרבנו ניצנים של חוסר סובלנות, ניצנים של אלימות, ניצנים של הרס עצמי בדרך ההתדרדרות המוסרית. למעשה, יום השואה הוא הזדמנות לחשבון נפש. אם יום הכיפורים הוא יום חשבון הנפש הפרטי, אז ראוי ואף הכרחי, שיום השואה יהיה, גם, יום חשבון הנפש הלאומי, ובחשבון הנפש הלאומי אנו חייבים לכלול תופעות עוכרות שלוה. לפני מספר שבועות עלה לדיון הציבורי עניין טוהר הנשק, וברצוני לומר מספר מילים בסוגיה זו.

חריגות בשימוש בנשק, ופגיעה בטוהר הנשק, אירעו בתולדות צה"ל מאז היווסדו. גאוותו של צה"ל מאז ומעולם נסובה סביב יכולתנו לתחקר אירועים קשים, ללא משוא פנים, לתחקר התנהלות בעייתית באומץ, וליטול אחריות מלאה על הטוב, אך גם על הרע ועל הפסול. לא הצטדקנו. לא כיסינו. לא טייחנו, לא קרצנו עין. לא פלבלנו עיננו למרום, ולא תירצנו. דרכנו הייתה ותהיה דרך האמת והנשיאה באחריות, גם אם האמת קשה והאחריות כבדה. אנו מאמינים מאוד בצדקת דרכנו - אך לא כל דבר שאנו עושים צודק. אנו בוטחים ברמתו המוסרית של צה"ל כארגון, אך איננו מתעלמים מחריגות של פרטים. אנו דורשים מחיילינו בדיוק את מה שאנו דורשים מעצמנו, ועומדים על כך, שדוגמה אישית תהיה טבע שני לכל מפקד.

ביום השואה, עת אנו מתייחדים וזוכרים את ששת המיליונים מבני עמנו שנטבחו על אדמת אירופה, חובה עלינו לזכור את ששת המיליונים ועוד חצי מיליון, החיים כאן, ולשאול עצמנו מהי תכלית חזרתנו לארצנו, מה נכון לקדש ומה לא, מה נכון להעלות על נס ומה לא, ובעיקר - איך עלינו לממש יעדנו כאור לגויים וכחברת מופת. רק סוג כזה של זיכרון יש בכוחו להוות מצבה חיה ונושמת לבני עמנו, מצבה ראויה, מצבת אמת. אמר הנביא ישעיהו: "חי, חי הוא יודך" - נדע אנו לחיות חיים ראויים בשם

זיכרון הקורבנות ולמען דורות שעוד יבואו. ונודה על הטוב בו זכינו, ונזכה לשומרו, ונלחם עד כלות,
אם נדרש, כנגד כל צורר ואויב, ועל זכותנו לבנות, ועל חובתנו לדבוק בטוב.